

פרוטוקול מס' 26/7
מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ג', ב' שבט תשס"ו - 25.1.55,
בשעה 11.45

נרכזים: ס. פרסיץ - היו"ר
ס. אונא
א. ברמן
ס. גריידי
י. בן-יעקב
ש. כפרית
א. כלפון
ב. ס. כצנלסון
ד. נצר
י. סמילנסקי
ר. צברי
א. רזיאל-נאור

מזמנים: ד"ר אבידור - מנהל מסד החינוך והתרבות
מר מיוחס - מסד החינוך והתרבות
גב' סטנר - מסד החינוך והתרבות

סדר-היום: סיום הדיון בענין לשכות הנוער.

היו"ר ש. פרסיץ: פותחת את הישיבה.

למעשה צריכים היינו לדון היום בעניין הגדנ"ע, בנוכחות שר הבטחון. אך מאחר ששר הבטחון לא יכול היה להיות נוכח בישיבה - אנו נאלצים לדחות את הדיון בענין זה לתאריך מאוחר יותר. במקום זאת נשמע עתה את תשובותיו של מר מיוחס לשאלות בענין לשכות הנוער.

מר מיוחס: בדיון שהתקיים כאן לפני זמן מה עוררו חברי הוועדה מספר שאלות כלליות ומספר שאלות ספציפיות. ברצוני לענות על השאלות הכלליות תחילה.

הד"ר אבידור נגע כבר בכמה מן השאלות הללו בדברי תשובתו שנאטרו בסוף הישיבה הקודמת. בייחוד הסביר הד"ר אבידור את ענין התקציב של לשכת הנוער, ומסר על החלטתה של הנהלת מסד החינוך והתרבות בנוגע להסלצה בפני האוצר להגדיל את תקציבה של לשכת הנוער. זוהי התקדמות ניכרת.

הד"ר אבידור נגע גם במספר שאלות נוספות שברצוני להזכירן גם אני כדי לתת הדגמת-יתר והסברת-יתר לענין זה בכללו.

סר מיוחס:

לשאלת הגורמים המטפלים בנוער: - המתווכחים
כאן עמדו כולם על כך שהטיפול בנוער מחוץ
לבית-הספר, והדאגה לו, אינה צריכה לשול על כתפי המטפלה בלבד; יש לעודד
גורמים ציבוריים שונים ולהרחיב את עבודתם. מבטא זה מקובלת מאוד על לשכת
הנוער ולשכת הנוער גם פועלת בהתאם לכך. ברצוני למסור לכם, בטספרים
עבוליים, שאנו מפעילים תקציב בן 600,000 לירות לצרכי הנוער. השתתפותנו
אנו היתה עד עתה בטכום של 93,000 לירות לשנה, טכום המהווה למעשה פחות
מן החלק השלי של התקציב. מכך מסתבר שיש צורך להפעיל גורמים רבים כדי
לרכז את כל האמצעים הללו.

אנו מקבלים דבר זה כהכרח שלא יגונה, מאחר שיש
צורך באמצעים מרובים ולנו אין אפשרות לכסות הכל. אולם אנו מקבלים דבר זה
גם מתוך עקרון. אנו סבורים שיש לסתף את הציבור וללמדו להשתתף בנסיאה
בעול זה. לכן אנו עושים את הדבר בצורה שאנו עושים אותו, אם כי הוא עולה
לנו בטאמצים מרובים.

לפירוט הנקודה הזו ברצוני לומר לכם שאנו
פועלים בשיתוף עם המונה סוגים של גורמים ציבוריים. בטקום הראשון עומדים
ארגוני הנשים. אלה פעלו מאז ומתמיד בטטח זה, ואני טבור שארגונים אלה
ראויים לברכה רבה על מאמציהם הרבים. מאז הכרזת חוק החינוך המטלכתי, מאידך,
חלה החלטה מטוייטת מצד הארגונים הללו. הם רואים את תפקידם כגטור. ברגע
שהוכרז חוק החינוך המטלכתי, ומתפרקים מכל אחריות. הנהלת שרד החינוך והתרבות
פירטמה הוראה שאין להרשות לגופים ציבוריים כלשהם לפעול בבתי-הספר.

כיום קיים הסדר לפיו יכולים ארגונים לפנות
למנהלי בתי-ספר בשאלת פתיחת מועדון; מנהל בית-הספר מפנה את השאלה למפקח
המחוזי; המפקח המחוזי בא בטגע עם המטונה על לשכת הנוער באותו מחוז;
המטונה בודק את התקציב, מאשר את המועמדים, קובע את התכנית - ורק אז רטאי
בית-הספר לפתוח את המועדון. אולם ההתלהבות לכך שהיתה קיימת פעם - פגה.

היו ר. ט. פרטיץ: על-ידי מי מוצעים המועמדים?

סר מיוחס:

על-ידי מנהל בית-הספר או על-ידי הארגון המוטך.
אולם החשוב הוא שהם צריכים לקבל אישור של
מפקח לשכת הנוער. להציע רטאי כל אחד. לפעמים המציע העיקרי הוא מפקח לשכת
הנוער בעצמו.

הסוג השני של גורמים שהזכרתי הוא: קרנות ציבור.
למסל: קרן "ילדינו" שנתפרטטה בזמן האחרון. היא הקרן הפועלת למלחמת בחינוך
הזר. קרן זו מטפת אתנו פעולה.

סוג שליסי: תנועת המוטבים המסקיעה טאמצים
רבים במוטבי-עולים.

עליית-הנוער ו"הדסה" הם שני גורמים נוספים.
"הדסה" חידטה הרבה מפעילותה בזמן האחרון, ואילו עליית-הנוער נכנסה לתחום
זה של פתיחת פעולה חינוכית בתוך המעבדות. כרגע נעשה הנסיון
במעבדות של אזור ירוסלים, אולם יש להנצח שהוא יורחב.

גם את הרטויות המקוטיות אנו מעודדים תמיד
להצטרף לפעולה זו, וכן גורמים מטטלתיים מטוייטים. גם משרד הטעד פועל בטטח
זה, מאחר שהוא גובל בטיפול סוציאלי. לפעמים הדרך הטובה ביותר לטיפול
במטפחה היא לשחרר אותה מדאגה לילדים בטעות אחר-הצהרים, וזאת אפשר לעשות
על-ידי שליחת הילד למועדון.

כן ישנם מטפר מקרים - אם כי לא רבים אולם
מעודדים - של מטפחות ופרטים הבאים ומביעים נכונות לתרום כטפים למטרת עידוד
הפעולה בקרב הנוער. וכדוגמא לכך: הקטת אכסניית-הנוער בפנוריה על-ידי
מטפחת טייבר. מטפחה זו הקיטה מפעל העולה בוודאי למעלה ט-100,000 לירות
סאותן הסקיעו בבנין. הבנין יימטר עתה לקרן-הקיימת בשיתוף עם המועצה
האזורית עטק-הירדן, ויתנהל בפיקוח לשכת הנוער ברטת אכסניות-הנוער בטדינה.

ועדת החינוך והתרבות
25.1.55

מר טיוחס:

דוגמא שניה: אדם פרטי בשם טשה נובוטיסקי
מצא את דרכו ללכת הנוער והתקשר אתה במישרין
וטען שהוא בא-בימים, אין לו ילדים, והוא הוצה לעשות טשה לטובת הנוער.
הוא ביקש לדעת באיזה כיוון עליו ללכת, מהי הפעולה המתאימה ביותר, מהם
הצרכים, וכו'. הסברנו לו את המצב, ערכנו אתו סיור - והוא הגיע לכלל
החלטה להקים מרכז נוער באזור מאזכלס מאד בירושלים, ליד הנחלאות. הוא
רק דורש שתובטח החזקתו של המוסד לאחר שהוא יקים אותו. הוא ביקש שמסרד
החינוך יחזיק את המוסד. ברור שנחנו את ברכתנו לתכנית. הוא ישקיע
כ-100,000 לירות. פנינו לעיריית ירושלים ודרשנו שגם הם יעשו טשה בטוח
זה. אם מפאת חשיבותו של האדם אם מסיבות אחרות - הסכימה עיריית ירושלים
להטות שכם לענין זה.

א. כלפון: מה בנוגע לבית-רוטנברג שעל הכרמל?

מר טיוחס: בית זה נמצא בידי הצבא למטרת קורסים להנחת הלסון
בצבא.

דוגמא נוספת להסתתפות בודדים: - יהודי אמריקאי
בשם צ'רלז וייטמן שניקר בארץ לפני שנה. אדם זה מסתיין לתנועת הנופש
באטריקה. הוא הביע את נכונותו להקים מפעל כזה בארץ. כיוונו אותו לעיר-
עולים - לבאר-שבע. המפעל הוקם שם.

היו"ר ש. פרטיץ: מסעתי גם על יהודי שני, בשם פורטנוף, המקים
מפעל דומה בבאר-שבע. הוא העביר כבר למר טוביהו
סכום של 10,000 דולר. יהיו, אפוא, שלוש מרכזים כאלה בבאר-שבע, וכל אחד
מהם רוצה לעשות זאת על סמו.

מר טיוחס: התכנית בבאר-שבע היא להקים ארבעה מרכזים. יש
שם ארבעה סיכונים.

דוגמא אחרת לבדבבות זו: - המפעל של לואיס וייז,
אכסניית-הנוער בירושלים, בבית-וגן, אשר הוקמה מכספי הקונגרס היהודי
האמריקאי אשר השקיע בענין זה 120,000 דולר.

ישנה, אפוא, התגייסות לענין זה. העקרון הזה של
סיתוף גורמים ציבוריים בטמך על-ידינו, אלא שיטבן בעיות שנוצרו מתוך
הסיתוף הזה. על בעיות אלו ברצוני לגביר עתה.

עורך כאן אחד החברים את שאלת דיבוי הגורמים
בטמך העבודה בנוער. אני טבין ששאלה זו התעוררה לא כהתנגדות לענין עצמו,
אלא מתוך שאלה אם מצליחים להסתלט עליהם. זוהי באמת שאלה לא קלה.
איננו יכולים לומר בפה שלא שאנו מצליחים להסתלט על כל הגורמים. ישנם
גורמים שאינם מוכנס לקבל מרות - כטו עליית-הנוער. היתה דרושה התערבות
מצד הד"ר אבידור וטר החינוך עד שנמצאה מסגרת לתוכה באומה עליית-הנוער
להיכנס. עכשיו ישנם סיכונים להתפתחות חדשה בפעילות בטמך זה של המחלקה
לנוער והחלוץ של הסוכנות היהודית. גם לה אסרנו שאין היא יכולה להיכנס
לסטח-פעולה זה של המועדונים ללא פיקוח מצד מסרד החינוך והתרבות. רק
אתמול נפגס הד"ר אבידור עם ד"ר בן-סלום כדי למצוא דרך של סיתוף-פעולה
הולף ולמנוע הופעת גורם נוסף לעבודה בנוער ללא סיתוף-פעולה אתנו.

אחת הדרכים הנטרצות והיעילות ביותר להסתלטות
על הגורמים הללו היתה: ריכוז ביד, אם על-פני חוק או בדרך אחרת. הדרך
האחרת היא: טנגד כל תרומה הניתנת מצד מישהו - תהיה השתתפות שונה מצד
מסרד החינוך והתרבות בהחזקה - לירה תמורת לירה. אזי יהיה בטחון גמור
בטמך זה. זוהי הסיטה המקובלת באנגליה. סירותי הנוער שם, בפיקוח ובסיתוף
עם הטמסלה, בנויים על סיתוף מלא של הגורמים המקומיים המגייסים סכומים
ככל שהם יכולים; המטמלה באה לקראתם בסוכמים דומים. אמנם כרגע ישנו קוסי
בדבר, אולם לא נגיע להסתלטות הנכספת אם לא יהיה המדמנט הזה.

סדר מיוחס:

שאלה שניה הנובעת מריבוי הגורמים היא: האם אנו מכוונים במידה מספקת את הגורמים הציבוריים, כטוב ארגוני הנשים, האם מפעילים את יוזמתם וכו' התשובה היא: אנו עושים זאת, אולם אני מודה שמסופקני אם אפשר לוטר שאנו עושים זאת במידה מספקת. מפקחי לשכת הנוער שקוצים בעבודה רבה כדי לקיים את רשת המפעלים בהם אנו מטפלים כיום. עד שנפתח מוסד חדש - בין אם זה מועדון או מרכז נוער - ישנם שלבים רבים בטיפול: ישנו הטיפול עם המועצה המקומית; ישנו הטיפול עם הארגון הרוצה להיכנס לפעולה; ישנו הטיפול למציאת כוחות ההדרכה והטיפול בקביעת מקום הפעולה. העבודה הארגונית הינה מטובכת ביותר, עבודה שאינה קיימת במקומות אחרים. המפקח על בתי-הספר, למשל, פועל ישירות להדרכת המורים עצמם, ואין הוא חייב לדאוג לסידורים שונים ולתקציבים, ואילו המפקח על לשכת הנוער חייב לדאוג לכל. אנו עמוסים עבודה רבה מאד, ואולי מסוים כך אין אנו מתפנים במידה מספקת לכיוון הארגונים ולהגדלת יוזמתם. אילו אפשר היה לשחרר את מפקחי לשכת הנוער מהעבודה הארגונית הרבה ולרכז את עבודתם רק בסטח הפיקוח - היה הדבר מקל עלינו בהרבה, כי דוקא בסטח העבודה בנוער צצות הצעות חדשות לבקרים.

לא מזמן היתה פניה מוועד ההורים המרכזי בתל-אביב. הם ביקשו להקדיש את התערוכה הבאה שלהם לנושא של החינוך המסללים. הם עורכים מפעם לפעם תערוכות "לנו ולבנינו". הפנית אותם לד"ר אבידור שלו הסבירו את המטרה לסמה הם רוצים להקדיש את התערוכה. קיבלנו את התכנית הזאת, ובקיץ נעזר להם להוציאה לפועל: תערוכה שתיפתח בתל-אביב ואולי תעבור גם למקומות אחרים סביב הנושא "לנו ולבנינו", ואשר תהיה מוקדמת לנושא של המועדונים, מרכז הנוער, החינוך המסללים. דבר זה יטיל עבודה נוספת על אותו חוג. עובדים בלשכת הנוער העושה את יתר העבודה והחוג איבנו גדול. אנשים אלה עמוסים עבודה למכביר. כמובן, כשבאים אלינו בהצעה כגון זו אין אנו יכולים לסרב לה. הם מסתפים אתנו פעולה בסטחים רבים, והגו גם את הרעיון הזה.

המפעלים השנתיים הללו הם נוסף למפעלים עונתיים שונים כמו המפעל העונתי הגדול: מפעל הקייטנות שהחברות כאן בירכו עליו, והנמצא כולו ברשותו של משרד החינוך והתרבות ויש באמת לסמוך על כך. אולם מפעל זה מקיף למעלה מ-20,000 בני נוער, וזאת במסך חודש מרוכז אחד. הוא דורש, אפוא, עבודה ארגונית עצומה. בארצות אחרות קיים מדור מיוחד המטפל בכך במסך כל השנה - ואילו אצלנו זוהי עבודה פתאומית סטתחילים בה לאחר הפסח.

עין הפעלתם של גורמים ציבוריים אינו יכול להיות טוטל על מפקחי לשכת הנוער בלבד. אילו אפשר היה לגייס את חברי ועדת החינוך והתרבות של הכנסת לעזור את אותם גורמים ציבוריים, להפעילם וליצור את הטבע ביניהם ובינינו - היה דבר זה מוסיף הרבה מאד. אנו ערים לכל הפעולה הזאת, אולם אין אנו מספיקים לעשות הכל. אני יכול, כמובן, לבקש תוספת בכוח אדם, אולם אינני רוצה להחלות את עצמי. המפעל הוא מפעל בעל אופי ציבורי ואפשר, ללא כל טפק, ויש מקום להטות לו שכם.

שאלה זו ברצוני לעבור לשאלת התפסותנו - שאלה שעורך חבר הכנסת סמילנסקי. הוא שאל: האם יש ללשכת הנוער תכנית מסלכית לפיתוח פעולתה? האם יש לכם סולם-עדיפויות כיצד לכוון את העבודה? - זוהי שאלה קשה וחשובה. בכמה סטחים של עבודתנו יש לנו תכניות. למשל: בענין אכסניות-הנוער בארץ יש לנו תכנית-אב להקמת 100 אכסניות-נוער במסך חמט השנים הבאות, וקבענו כבר את המקומות לפי עקרונות מסויימים של אזורי הארץ השונים. לטם כך הוקמה ועדה המורכבת מנציגי לשכת הנוער במשרד החינוך, הלשכה הראשית של הקרן-הקיימת והאגודה הציבורית של אכסניות-הנוער. בוועדה זו יושבים מומחים שהכינו את התכנית. כרגע יש לנו 10 אכסניות מתוך ה-100. קשה לוטר בבטחה שאת 90 האכסניות הנותרות נוכל לבנות לפי התכנית שקבענו. אם יבוא תורם כלשהו ויהיה מעוניין לבנות אכסניה במקום מסויים שאינו מסוים בתכניתנו - הרי במידה שלא נראה בדבר ערעור-יתר של התכנית, כמו: קרבת-מקום לאכסניה קיימת, מה פגרום להתחברות בין שתי האכסניות - צהיה נכונים לאתחב גם בדרישות מיוחדות. יש לנו, אפוא, תכנית.

מר טיזחס:

אולם אם לדבר על שאלת העדיפויות - הייתי מציג לפניכם שאלה עקרונית זו: באילו גילים בקרב הנוער צריכה לסכת הנוער לרכוש את מיטב סאמצייה? אם הייתם אומרים, למשל, כי יש לעשות זאת בגילים 18 - 14, מאחר שדוקא בגילים אלה ההזנחה רבה ביותר - הרי קבלת החלטה כזאת תהיה נועזת ביותר. אנו איננו טרשים לעצמנו לקבל החלטה כזאת. אם אתם תטילו עלינו החלטה זאת - נהיה נאלצים לקבלה. כי אם אנו נתיר את הרשת הזאת בבת-הספר היסודיים - תקום צעקה גדולה.

אן, שאלה סנייה: האיזה סוג נוער נספלי האם לרכוש את כל הסאמציים בילדי-עולים ולהשאיר לעת-אמת את הפרברים האחרים? האם אפשר לקבל החלטה מעין זו? ברור שאין אנו מפנים כספים למקומות מבוססים כמו תל-אביב או רמת-גן; את המקומות הללו אנו טעוררים שיפעלו בעצמם. ברור שמרבית האמצעים שלנו מכוונים לילדי-עולים, אולם לא רק לילדי-עולים.

בסנתיים האחרונות עלתה שאלת התפסטות החינוך הזר בקרב ילדי כתי-הספר, ואנו חייבים ללכת לאותם מקומות בהם ההספעה גבוהה ביותר: מוסדרה, רמלה, טבריה, שעריים וכו'. אנו נזעקים מפעם לפעם לתפקידים נוספים.

אם לטכם, אפוא, בשאלה זו: יש לנו מסות יסודיות הקובעות שיש לתת עדיפות לייטובי-עולים. כשבא אותו נדבן טרצה להקים טרכז נוער - לא הקימונו אותו בירושלים או בתל-אביב, אלא שלחנו אותו לעיר-עולים. מאידך, כשבא נובומיטקי, שאלנו אותו: אולי תסכים להקים את המפעל הזה באחת המעגרות? לכך ענה: את כל חיי הקדוטי לירושלים, ואני קטור אליה. אני רוצה שהמפעל הזה יהיה בירושלים. אין אנו יכולים לטרב למשאלה כזאת.

לעומת זאת, אם יטנה אפשרות לכוון - אנו עושים זאת, כפי שעשינו במקרה של אכטביית-הנוער על שם בועם גרוסטן; כווננו אותה לטדום. האכטבייה עוד טרם הושלמה - והנוער כבר זורם אליה. אולם כשבאנו להקים מפעל לדוגמא, מפעל בטינוי, בטעברה - לא היו לנו סותפים לדבר. לא נכון שאין אנו זזים ללא סותפייה. לסכת הנוער התעוררה לפני זמן להקמת הנסיון של טרכז הנוער עוד לפני שעליית-הנוער התחילה בכך. וכשהפרופטור ריגר ז"ל אישר את התכנית - התחלנו בנסיון לבדנו, ללא תומכים. אחר-כך, בשלב הטני, נכנס מטוד הטעד; בשלב שליטי נכנסה "הדסה" ואחר-כך עליית-הנוער. אולם היתה לנו קונספציה בענין זה. בהר-טוב מצאנו סותפים; ביתר המקומות בארץ אנו עושים עניין בשלב הראטון של הביצוע בטעברות. במידה שנמצא את השותפים - נבנה גם במקומות אחרים את התכנית לפי תבנית סאוסרת העוסדת לנגד עינינו. יש לנו תכניות ומגטות - הביצוע מצריך יותר כספים, והכסף - גילוי שותפים נוספים.

ברצוני להביא עוד לפניכם את ענין הקמת לשכות הנוער המקומיות. ליד כל רשות חינוך מקומית בעודד הקמת לשכת נוער שתטפל בכל עניני הנוער במקום; קייטבנות, מועדוניים, אכטביות-נוער, נוער טבובר, וכו'. התכנית הזאת נדונה בהנהלת מטוד החינוך. טר החינוך הכריז עליה בכינוס של מנהלי עידיות כטבמה יסודית של מטוד החינוך לפתוח עבודת הנוער במקומות. הכנסנו גם בתקציב של הסנה הבאה טכום פלי כטה גדול מזה שהיה השנה, וזאת כדי לעודד את המגטה הזו.

מהשאלה של מגטת ההתפסטות אני עובר לשאלת תכנה של הפעולה. מדברים על מועדוניים, בתי-נוער, אכטביות וכו'. ריבו י- הגוונים הזה אינו דבר מקרי - זהו דבר טבעקרון. אנו סבורים שבבילוי זמנו הפנוי של הילד אין לקבוע צורה אחת ויחידה. יש לעודד ריגוני צורות, כי זהו עניינו הפרטי של הילד. הדבר תלוי בתפיסתנו על חינוך דימוקרטי. אנו מעוניינים שהתכנית תהיה נובעת מצרכינו הפנימיים של הילד ולא תהיה טוטלת עליו טלטעלה. בעבודת הנוער ישנן טתי מגטות: הצורה שהזכרתי בכללת בטגטה של תנועת הנופט; צורה טנייה היא מגטה של תנועת הנוער שיש לה טטרות קבועות מראש ויש לה דרכי עבודה מוגדרות יותר. תנועת הנופט נזוהרת מקביעת טטרות טופיות, היא רוצה שהדברים יתפתחו טתוך האדם הצעיר. לפני הכרזת החינוך הטמלכתי היתה ועדה טייטת ליד לסכת הנוער, ואותה ועדה אנו עומדים לחדש עתה. מטייה זו מועצה ליד לסכת הנוער אשר תהגה את כל הטחשבה של התוכן והתכנית של לסכת הנוער.

מר טיוחס:

אולם אם לדבר על שאלת העדיפויות - הייתי מציג לפניכם שאלה עקרונית זו: באילו גילים בקרב הנוער צריכה לסכת הנוער לרכז את מיטב סאמצייה? אם הייתם אומרים, למשל, כי יש לעסות זאת בגילים 18 - 14, מאחר שדוקא בגילים אלה ההזנחה רבה ביותר - הרי קבלת החלטה כזאת תהיה בועזת ביותר. אנו איננו טרשים לעצמנו לקבל החלטה כזאת. אם אתם תטילו עלינו החלטה זאת - נהיה נאלצים לקבלה. כי אם אנו נתיר את הדעת הזאת בבת-הספר היסודיים - תקום צעקה גדולה.

או, שאלה שניה: האיזה סוג נוער נספג? האם לרכז את כל הסאמציים בילדי-עולים ולהשאיר לעת-אמת את הפוררים האחרים? האם אפשר לקבל החלטה מעין זו? ברור שאין אנו מפנים כספים למקומות מבוססים כמו תל-אביב או רמת-גן; את המקומות הללו אנו טעוררים שיפעלו בעצמם. ברור שמרבית האמצעים שלנו מכוונים לילדי-עולים, אולם לא רק לילדי-עולים.

בשנתלים האחרונות עלתה שאלת התפסטות החינוך הזר בקרב ילדי בתי-הספר, ואנו חייבים ללכת לאותם מקומות בהם ההספעה גבוהה ביותר: מוסדרה, רמלה, טבריה, שעריים וכו'. אנו בזעקים מפעם לפעם לתפקידים נוספים.

אם לטכם, אפוא, בשאלה זו: יש לנו מסות יסודיות הקובעות שיש לתת עדיפות ליישובי-עולים. כשבא אותו נדבן טרצה להקים טרכז נוער - לא הקימו אותו בירושלים או בתל-אביב, אלא שלחנו אותו לעיר-עולים. מאידך, כשבא נובוסיטקי, שאלנו אותו: אולי תסכים להקים את המפעל הזה באחת המעגרות? לכך ענה: את כל חיי הקדשתי לירושלים, ואני קטור אליה. אני רוצה שהמפעל הזה יהיה בירושלים. אין אנו יכולים לטרב למשאלה כזאת.

לעומת זאת, אם ישנה אפשרות לכוון - אנו עושים זאת, כפי שעשינו במקרה של אכסניית-הנוער על שם בועם גרוטמן; כווננו אותה לטרדם. האכסנייה עוד טרם הושלמה - והנוער כבר זורם אליה. אולם כשבאנו להקים מפעל לדוגמא, מפעל נטינוני, במעברה - לא היו לנו שותפים לדבר. לא נכון שאין אנו זזים ללא שותפים. לסכת הנוער התעוררה לפני זמן להקמת הנכיון של מרכז הנוער עוד לפני שעליית-הנוער התחילה בכך. וכשהפרופטור ריגר ז"ל אישר את התכנית - התחלנו בנסיון לבדנו, ללא תומכים. אחר-כך, בשלב השני, נכנס סרד הסעד; בשלב שלישי נכנסה "הדסה" ואחר-כך עליית-הנוער. אולם היתה לנו קונספציה בענין זה. בהר-טוב מצאנו שותפים; ביתר המקומות בארץ אנו עומדים עדיין בשלב הראשון של הביצוע בטעברות. במידה שנמצא את השותפים - נבנה גם במקומות אחרים את התכנית לפי תבנית טאוסרת העומדת לנגד עינינו. יש לנו תכניות ומגמות - הביצוע מצויך יותר כספים, והכסף - גילוי שותפים נוספים.

ברצוני להביא עוד לפניכם את ענין הקמת לשכות הנוער המקומיות. ליד כל רשות הינוך מקומית בעודד הקמת לשכת נוער שתטפל בכל עניני הנוער במקום קייטנות, מועדונים, אכסניות-נוער, נוער טבוגר, וכו'. התכנית הזאת נדונה בהנהלת מטרד החינוך. טר החינוך הכריז עליה בכינוס של מנהלי עידיות כמבטת יסודית של מטרד החינוך לפתוח עבודת הנוער במקומות. הכנסנו גם בתקציב של הסנה הבאה טכום פלי כסה גדול טזה שהיה השנה, וזאת כדי לעודד את המבטת הזו.

מהשאלה של מבטת ההתפסטות אני עובר לשאלת תכנה של הפעולה. מדברים על מועדונים, בתי-נוער, אכסניות וכו'. ריבו-הגוונים הזה אינו דבר מקרי - זהו דבר שבעקרון. אנו סבורים שבבילוי זמנו הפנוי של הילד אין לקבוע אודה אחת ויחידה. יש לעודד ריבוני צורות, כי זהו עניינו הפרטי של הילד. הנובר תלוי בתפישתנו על הינוך דיסוקרטי. אנו מעוניינים שהתכנית תהיה נובעת מארכיו הפנימיים של הילד ולא תהיה טוטלת עליו טלטעלה. בעבודת הנוער ישנן טתי מבטות: הצורה שהזכרתי נכללת במבטת של תנועת הנופט; צורה שניה היא מבטת של תנועת הנוער שיש לה טטרות קבועות מראש ויש לה דרכי עבודה טגדרות יותר. תנועת הנופט נזוהרת טקביעת טטרות טופיות, היא רוצה שהנוכחים יתפתחו טתוך האדם הצעיר. לפני הכרזת החינוך הסמלכתי היתה ועדה קיימת ליד לסכת הנוער, ואותה ועדה אנו עומדים לחדש עתה. מטייה זו מועצה ליד לסכת הנוער אשר תהגה את כל המחשבה של התוכן והתכנית של לסכת הנוער.

מר מיוחס:

שאלה כללית אחרונה שנשאלה: הכשרת המדריכים.
הד"ר אבידור נתן כבר בענין זה תשובה ריאליסטית
מאד כאשר אמר שלא נוכל להגיע להקמת קאדר של מדריכים במצב הנוכחי של
מחסור במורים, ועלינו לחפש דרכים לשלב זאת עם הכשרת המורים. אמנם
במקומות כמו ירושלים ותל-אביב אנו מצליחים להעסיק סטו נטים לעבודה בקרב
הנוער. אולם במקומות מרוחקים יותר נושא הפעולה הוא הסורה. כוונתנו היא
סעובד הנוער יהיה במעמד סוה-זכויות עם הסורה. אם אנו נותנים היום
תעודה למדריך - הוא חייב להיות בעל הסכלה תיכונית, כי אין אנו רוצים
לטפח טיפוס של עובד שלא יהיה בעל רמה מתאימה בשטח החינוך. ואם אין לאדם
כזה הסכלה תיכונית, ואם עבר קורס מיוחד לעבודה בנוער - הוא מקבל
תעודה של "מדריך נוער בלתי מוסמך".

הסחלקה לחינוך של

אני סמח לציין שאוסר הקורס למדריכים כאלה
בשיתוף עם/האוניברסיטה. הקורס ייפתח השבוע. זה יהיה קורס טיימסך
סנתיים, ויכלול תלמידים באוניברסיטה ותלמידי סמינרים, תהיה לו תכנית
רצינית, וגופרי הקורס הזה יטלאו תפקידי מפתח בעבודת הנוער. בין כסנהלי
לסכות נוער מקומיות שאותן אנו רוצים לפתח או תפקידי ריכוז אחרים.
אנו מקווים שדבר זה יסייע מאד להרמת קרבן של עובד הנוער. אנו רוצים
לפתוח מדור מיוחד להכשרת עובדים בנוער גם ליד הסמינרים ובתי-הסדר
למורים.

ומלים אחדות על השאלות הספציפיות שנשאלו.
יוסבת-הראש שאלה בנוגע לחינוך הטרום-סקצועי בטרבז הנוער, והביעה דאגה
על הסיטה של סתן הענקה לילדים שיבואו לקבל את הסעורים האלה בנגרות
ובתפירה, והציגה את השאלה: לאן נגיע? החברות כאן אמרו שזהו ענין זמני,
עד שנחדיר את ההכרה בקרב הסטפחות הללו שהענין הזה חשוב מאד לעתידם של
הילדים. גם השאלה וגם התשובה נכונות. רציית רק לומר שאנו נתקלים בקשיים
רציניים בתוך העבודה עצמה. ילדים הסטתתפים בסעורים לחינוך טרום-סקצועי
בנגרות, למשל, בטרבז הנוער, אינם בוקפים אצבע סם בעבודות מחוץ לשעות
הסעורים. כלומר: הם רואים כל עבודה שהם עושים כקסורה בהשתלמות ובתסלום
סהם מקבלים. ואין זו שאלה מסקית גרידא. זוהי גם שאלה פידגוגית שאנו
מתחבטים בה: כיצד להביא את הילדים להכרה שיסבה חדות-יצירה בעבודה, גם
מחוץ לסעור? שאלת התסלום לא תיפתר במסגרת הזאת, כי בכך עוסקים גם גורמים
אחרים: עליית הנוער ומסרד העבודה. ישנם גם תסלומים בשיעורים שונים.
אולי כדאי היה שהוועדה הזאת תיזום פגליסה עם הגורמים השונים כדי להביא
לידי אחידות, ואולי - בטסך הזמן - גם לביטול הדבר הזה.

שאלה שניה שנשאלה, על-ידי חכמת הכנסת נצר
וצברי - היתה בנוגע ל"מפתן" האם יש שיתוף עם "מפתן" ומסרד הסעד? בציוד
אין שיתוף. זוהי אחריותו המלאה של מסרד הסעד. אולם בבחירת הילדים
ובתיאום התכניות קבענו עכסיו ועדה מסותפת בין מסרד הסעד, "הדסה" ולסכת
הנוער, וזו האחרונה נתבקסה להיות היוזמת בענין זה כדי להביא לידי שיתוף
ותיאום.

שאלה אחרונה שנשאלה על-ידי חברת הכנסת נצר
היתה בנוגע לסוסדרה: - כאשר נכנסנו למפעל הזה לא ראינו טראס שתהיה
התפתחות כזאת. ראינו סם בית יפה, הצד יפה, ילדים ססתונבבים בסוסדרה ללא
טיפול, והספעת ארבעה סיטונים בטביבה. עודדנו הקמתו של סוסד-נוער על-ידי
קרן "ילדינו" באזור אחר של סוסדרה, וראינו צורך להקים פליגן נוספת בסביל
ילדי בית-הספר הסמלכתי. מסרד החינוך לא שינה את עמדתו. המדריכים עושים
כטיסב יכולתם. הם נתקלים בקשיים רציניים, ארגון אמנות עובדות עוסי אף
הוא כטיסב יכולתו בסיפורים ובהוספות. אנו נותנים להם את התמיכה שקבענו
בראשית המפעל. פתרון השאלה הזאת קסוד בעגיבים עקרוניים ולא בידי לסכת
הנוער לפתור אותם. בענין זה קיבלנו הודעה מסר החינוך להטטיך בפעולה
הטובה הנעשית בקרב אותם הילדים שאליהם כוונה מ"תחילה", ללא כל סגסה
להפריע לחינוכט של ילדים אחרים, כדי למנוע "הסתה" כאילו של ילדים אחרים,
עוטדים עתה להקים גדר גבוהה שתאפסד התייחדות של הפעולות. ללא כל הצצה של
אחרים, ואני מקווה שהתכנית תבוצע בקרוב.

בסוף דברי ברצוני להודות לחברים על דברי
ההערכה שהסמיעו. הייתי סמח מאד אם יתר חברי הוועדה יטצאו זמן אף הם - כפי
שעמתי חברת הכנסת כפרית - ויבדו במקומות ויראו את הפעולה הנעשית. אנו
מצידנו בטסח לכל עידוד ושיתוף מצד הוועדה בעבודתנו.

היו"ר ט. פרסיץ:

אני מודה למר מיוחס בשם הוועדה. אנו
נשתמש בהזמנתו ובוודאי נבקר במפעלים
הסונים. אך למען הבהרת המעיה רציתי להעמיד כאן מספר שאלות.

על שאלה עיקרית אחת לא קיבלה הוועדה
תשובה: אנו מעריכים את העבודה הזאת, אולם עלינו להעמיד לפנינו את
השאלה: מה היה אילו עמדו לרשותנו כל האמצעים והיינו באים לפתור את
הבעיה כולה? כמה ילדים היינו צריכים להקיף אז? בשבוע שעבר טיפלנו
בבעיית הסטיפנדיות לבני עדות הסזרח. זעקת נציגי עדות הסזרח היא
שהנהגים טחינוך תיכוני ביניהם שהווים רק 5%. אם כן - הרי אין כל ספק
שלא מפעל הסטיפנדיות בלבד יכניס סווי-טסקל כלשהו בענין זה וילדים,
בזמן הנראה לעין, את רשתם התרבותית של בני עדות הסזרח. עצם העובדה
שכדי לקרב את ילדי עדות הסזרח לחינוך התיכוני עלינו להוריד את רמת
ההסכלה - טוכיחה שהיא אינם טוכנים לכך לפי השכלתם - רובם ככולם - ולא
רק התנאים הסוציאליים הם הגורמים לכך. הסיבות לכך, כפי שאני רואה
אותן, הן שלוש: (1) יחס ההורים לחינוך והסכלה בכלל; (2) התנאים
הסוציאליים אשר אינם מתגלים בבוא הילד לגיל חינוך תיכון; התנאים
הסוציאליים קיימים גם בגיל חינוך יסודי; (3) הזנחת-דורות. אלה הם
שלוש הגורמים לכך שנהגיע הילד לגיל חינוך תיכון אין הוא יכול למצוא
את מקומו - פרט ליוצאים-סן-הכלל.

אם אנו באים לספל בבעיה זו לכל עסקה -
עלינו לעמוד על כך שהתיקונים יבואו, לאמיתו של דבר, אם תיעשה - בעת
הימצאו של הילד במסודות החינוך היסודי - פעולה מתאימה. ולכן אני עומדת
על אותם דברים שעמדתי עליהם קודם: מה היינו צריכים לעשות, אילו היו
בידינו כל האמצעים, כדי לפתור את הבעיה הזאת? כמה ילדים היינו צריכים
להכליל בתוך מסגרת מועדונים על-יד בתי-הספר, בהם ימצא הילד גם בידור
וגם שעשועים, אך בעיקר את מה שחסר לאותם ילדים בבית מבחינת אפשרויות
של הכנת שעורים וקבלת עזרה וכדומה? דברים אלה יינתנו לילדים אלה
במועדון על-ידי מדריך, במקום שילדים אחרים בעזרים בבית. ככל שאני
מסתכלת יותר בעבודתכם - יותר פרצות מתגלות לי בה, ואין אני רואה בניית
המפעל שהמסד עד השפחות באופן מחושב. אנו הולכים לפי הלחץ הגדול ביותר
מבלי לדעת היכן ומתי לעשות את הדברים החשובים הנותנים את תוצאותיהם
בכל שטחי פעולתנו בעתיד.

אם מר מיוחס אומר שהיינו יכולים לעשות
יותר אילו היה כל אחד עושה את הדברים כפי שמסדר החינוך קובע אותם,
ומסדר החינוך מצידו יתן לירה כנגד לירה בהסקעות - יש לראות מה היה
מצבנו אילו היינו מקבלים גישה זאת. בתקציב הנוכחי היו למטרות אלו
90,000 לירות, ולשנה הבאה התבשרנו שאולי יגיע התקציב ל-120,000 לירות.
כיצד אפשר יהיה בסכום כזה להגשים את הדבר הזה? אז היה מר מיוחס זוכה
בסך-הכל ב-240,000 לירות. לדעתי יש לעשות כאן משהו, ואפשר לפעול כאן,
וזאת מבלי שנלך להגדיל עד לאין סוף את התקציבים. לדעתי צריך היה לעבד
תכנית מחושבת: באילו מקומות יש צורך במועדונים לאותם הילדים עשוקי-
החינוך כדי להכין אותם להיות אזרחים שווי-רמה תרבותית במדינת-ישראל -
כאילו היה התקציב המלא עומד לרשותנו למטרה זו. צריך היה לפנות לאותם
הארגונים הפועלים בארץ, ובייחוד לאותם האנשים בחוץ-לארץ המעוניינים
בבעיה זו, ולהגיד להם: לא כל אחד צריך לעשות שבת לעצמו בעניינים אלה,
ישנה יד מרכזת אחת שהיא: מסדר החינוך - היא הבודקת את העניינים הללו.
כל הכספים הללו יועמדו לרשותו - והוא יעשה את המאמץ הגדול כדי להקים
את מרכז החינוך עליו דובר. מרכז זה צריך שיהיו לו הכנסות כמו בסוויץ,
למשל, על-ידי בולים מיוחדים וכדומה. ואין פירושו של דבר זה ססים חדשים.
בסוויץ יש בדואר בול מיוחד - בעל הערך הקטן ביותר - שכל ההכנסות
מבנו מוקדשות כולן למפעל זה. אמנם דובר כבר על ענין זה ברצינות בממשלה,
והתקיימו מספר ישיבות - אולם אינני יודעת מדוע אין מתקדמים בענין עד עתה.
במצב הנוכחי של תקציבנו אין אני רואה אפשרויות רבות למציאת סכומים
גדולים, אם כי אפשר יהיה להוסיף גם פה על-ידי העברה מסעיף לטעיף. אולם,
לדעתי, אחת ההטלות החשובות שלנו צריכה להיות שמסדר החינוך חייב לעשות
את כל המאמצים כדי להגיע להקמת מרכז החינוך הזה אשר הכנסותיו יהיו
מוקדשות לפעולה זו.

אני מקשת לקבל, עוד לפני הדיון בתקציב,
סקירה שמסדר החינוך על אותם המקומות בהם יש הכרח לפתוח מועדונים

ב.א.

היו"ר ש. פרטיץ:

אשר לחינוך הסדרים-סקצועי: - הסדור פה הוא כבר על נוער בגיל אחר, לא על אותו נוער העמיד ללכת לבית-ספר תיכון, אלא על נוער הנמצא כבר בגיל זה. וכאן צריכה גישתנו להיות ברורה: ישנם שני תקציבים הצריכים להבטיח חינוך סקצועי: תקציב העבודה, ותקציב הסיקום גם בטורד הסעד. שני התקציבים הללו עלינו לדרוש שיועברו או יפורסו מתוך תקציב העבודה למסד החינוך. אין אנו יכולים לסווד את הדברים האלה רק לידיים נדבניות, כי סחד עלולה הנדבנות להיפסק. עלינו, אפוא, לעשות הכל - גם מתוך יוזמתה של ועדת החינוך וגם בהשפעה על ועדת הכספים ועל אותם הסטרדים הנוגעים בדבר - להפריש את הכספים האטורים למטרה זו.

לשאלת הסדריכים: - יש לברך כמובן על כך

שאנו זוכים לפתיחת הקורס לסדריכים. שאלתי היא: לכמה סדריכים סכוון הקורס הזה, ומהו תקציבו? מה בעסה כדי למשוך לקורס הזה סטודנטים סכל השכבות? האם הוסבר להם סהם התפקידים, ומה הם יחסי הציבוד שנעשו בענין זה? לי נראה שלסכת הנוער פועלת בענין זה יותר מדי בצנעה. איש אינו יודע על הפעולה הזאת; איש אינו מעריך אותה; איש אינו רואה את עמידה ואת ערכה. דבר זה חייב להשתנות, אחרת יהיו הדברים בעוכרינו. ראיתי בני-נוער בריכוזי העולים, וראיתי את הידים הסטפלות בהם. מגדלים שם שובאי-סדינה בפועל. דבר זה לא ייתכן, והוא יוכל להיפסק אך ורק על-ידי פעולה סרוכזת ורבת-מנופה ועל-ידי-כך שהאזרחים ידעו שיש טי שדואג לענייניהם הללו ולא כל בר-בני-רב יכול לבוא ולהרביץ תורה בין הנוער ולעשות בהם נטיונות-חינוך שהם רחוקים סאד סחינוך ומתרבות.

עם כל הערכת העטוקה לפעולה זו שלדעתי יש

לפתחה ולהריסה כסרכז הפעולות החינוכיות בארץ - אינני יכולה להסכים לכך שנוותר כקוצו של יוד על הסוטכמות של חוק חינוך סטלכתי. העבודה המתנדבת צריכה לעטוד ליטינו של מסד החינוך, ובשום פנים ואופן לא ליטינו של בית-ספר זה או אחר או של סנהל זה או אחר. הסדריכים י צריכים להתסנות על-ידי מסד החינוך, ולא על-פי הצעת ארגון או סנהל זה או אחר. יתר על כן, ארגונים סתנדבים כולם חייבים להסות סכס בעבודה הזאת ולהיחלץ לעזרת מסד החינוך. כל ארגון הרוצה בכך - בוחר את הסקום ופונה בהתאם לכך למסד החינוך - לא יותר. ובלבד שהעבודה תיעשה בגבולות ובהתאם לחוק חינוך סטלכתי. שום פעולות על-ידי גופים אחרים היכולים להשפיע טבחינה פוליטית או לעשות הון פוליטי טהענין הזה - אסורות. על העקרון הזה אני טבקשת לסטור סכל מסר.

גב' סטנר:

האם אפשר להבין סכך שהיו"ר רוצה לאסוד פעולה בין הנוער גם סחוץ לכתלי בית-הספר?

היו"ר ש. פרטיץ:

ילדים בגיל בית-ספר יסודי עד גיל 17 הם ילדים הנמצאים בגבולות חוק ליסוד חובה, וכל פעולה חינוכית - בין בכתלי בית-הספר ובין ליד בית-הספר - או פעולה טטליטה חינוכית, צריכה להיעשות כפי הקבוע בחוק חינוך חובה. בחוק כתוב סכל תעמולה פוליטית אסורה בין הילדים בבית-הספר.

ד"ר אבידור:

לענין הסדריכים רציתי להגיד שעד כמה שהדברים קטורים בבית-הספר היסודי - אנו סקפידים על כך סאד, לא רק לגבי גופים טובים בלתי-סטטלתיים, אלא גם לגבי גופים סטטלתיים, כמו, למשל, ענין הגדנ"ע. אם ניתנה הרשות לגדנ"ע לגייס תלמידים בטליס האחרון של כיתה ח' לחוגים חיליים, או אם ניתנה להם הרשות לקחת כיתות ח' שלמות על מוריהן לסחנה-התערות - הרי הודענו בטפורס סקציני צבא ואנטי סטוד הבטחון אסור להם להיכנס לבית-הספר, אלא רק למנהל, ושום פעולת גדנ"ע אינה יכולה להיעשות ללא איסוד סוקדם של סטטקה הסחוזי. אולם אין לנו שליטה על פעולות חינוך סטלים סחוץ לגיל סל חוק ליסוד חובה, ואנו סטמדלים לעשות זאת על-סטך טסא-וסמן עם גופים טובים ועל-סטך תיאום אטם.

ג.א. כצנלסון:

האם הקולס לסדריכים בחוץ-לארץ כפוף גם הוא ללשכה?

א.ג.

ועדת החינוך והתרבות
25.1.55

לא, הוא שייך למחלקת הנוער והחלוץ של
ההסתדרות הציונית.

מר טיוחס:

א. רזיאל-גאנר:
לענין זה של הפעולות הסובבות הנוער בבת-
הספר אמר הד"ר אבידור שאפילו הגדנ"ע אינו
יכול לפעול אלא באיטור מפקח המחוז ובהסכמת הסנהל. לפני זמן מה הבאתי
לידיעת הוועדה סקרה סבודאי אינו בודד: שיטה של הצופים והתנועה-המאוחדת
לפניה נכנסו צופה לכיתה ומסביר וקורא את החברים להצטרף. לדעת
חייבות להיות הוראות ברורות בסאלה זו.

אינני רוצה לדבר ייחסמו כתלונה, אולם ברצוני
לשאול את משרד החינוך מה הוא עושה כדי שההוראות הללו יהיו ברורות
וטובנות?

מר טיוחס:
מה שנוגע לקורס של האוניברסיטה: - מספר
הנרשמים לקורס זה הוא כיום 26, אולם לפי
ההערכה יירשמו עוד. אנו מספרים שמספרם יגיע כדי 35. משתתפים אנשים
מהחינוך המסלתי ומהחינוך הדתי, הורה אור: גם הסמינר של ה"סזרחי"
בירושלים שאל על תכנית הקורס והביע מסאלות טובות בנוגע לתוספת בתכנית
הזאת לטען יוכלו להצטרף אף הם. הרחבנו את התכנית בהתאם לכך, כדי לספק
את כל הדרישות. עקרונות העבודה בנוער שונים לכל מקום, לכן אין אנשי
ה"סזרחי" עוסדים על פתיחת קורס דתי טיוחד. אני מקווה שיימסכו לדבר זה
סטודנטים מכל החוגים. אינני סבור שהדבר ידוע כבר לכל סטודנט, זוהי רק
התחלה. אולם בדעתנו לקבל לעבודה בעתיד רק בולטי הקורס הזה, דבר שייאלץ
את כל הסטודנטים לקבל עבודה - להשתתף בקורס.

תקציב הקורס הוא בטיעור של 1,800 לירות לקורס,
כלומר: לטובת ימים. מכום זה אינו מלל את הוצאות הסכנה. קורס זה איננו
פנימי; אלו הן השלמות בלבד. מספר השעות בשבוע יהיה בתחילה שש - בסתי
פעמים. תהיה גם עבודה מעשית בקיץ. כל משתתפי הקורס יהיו חייבים לעבוד
בקייטנות, ואם כי יקבלו שכר - תהיה עבודתם תחת פיקוח טיוחד, ורק לאחר
הנסיון הזה יוחלט אילו מן התלמידים יורשו להמשיך במסטר שלאחר מכן.
כי בהדרכה בנוער, היכולת המעשית היא הקובעת, ולא הידיעות התיאורטיות.

שלושת המקורות מהם יכוסו ההוצאות הם: מחלקת
החינוך; תשלום צנוע של התלמידים; השתתפות משרד החינוך והתרבות מתקציב
הקורסים.

אמציא לכם רשימה של כל בתי-הספר שהיוני ביותר
לפתוח בהם מועדונים. מספרם אינו קטן, לפי הערכתי לטעלה מ-50% מתלמידי
בתי-הספר זקוקים לכך. גם בטקוונות הנראים לנו כמבוססים - כמו ברמת-גן -
ישנה התעוררות גדולה מצד ההורים וגם מצד מנהלי בתי-הספר לפתוח מועדונים
כאלה. את בתי-הספר האלה לא נכלול, כמובן ברשימה, כי הם יכולים לעזור
לעצמם.

היור' ט. פרסיץ:
את הצעות הסיכומים של החברים נשמע בשבוע
הבא. היום אחרי-הצהרים נדון בענין הסטיפנדיות,
ומחר - בחינוך הגבוה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.45)